

**«8D02202 - Философия» білім беру бағдарламасы бойынша
философия докторы (PhD) дәрежесіне іздену үшін ұсынылған
Кельдинова Айман Бауржановнаның
«Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының философиялық-діни идеялары»
тақырыбындағы диссертациялық жұмысына
отандық ғылыми кеңесшінің
ПІКІРІ**

А.Б. Кельдинованың «Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының философиялық-діни идеялары» атты диссертациялық жұмысы көрнекті қазақ ойшылы, діни философ әрі ағартушы Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының рухани эволюциясын тарихи-философиялық тұрғыдан талдауға арналған. Аталған диссертациялық жұмыстың өзектілігі М.Ж. Көпейұлының философиялық-діни идеялары өз дәуірінің шеңберінен асып, қазіргі қазақстандық қоғам үшін маңызды әрі құнды болуымен түсіндіріледі. Халқымыздың рухани мұрасын, оның өткенін және бүгінін қайта пайымдауда сананы түбегейлі өзгерткен, көптеген жылдар бойы құрсауында болған стереотиптер мен догмаларды бұзған біздің заманымыз қазақтың діни-философиялық ойлауын оның этикалық өлшемінде зерделеуді сұранысқа ие әрі өзекті етеді.

Диссертация тақырыбының зерттелу деңгейі жан-жақты әрі терең талданған. М.Ж. Көпейұлының рухани мұрасын зерделеуге арналған отандық және шетелдік ғылыми дереккөздер, оның шығармашылығына алғаш ғылыми баға берген зерттеушілердің еңбектері, кеңестік және посткеңестік кезеңдердегі зерттеулер, сондай-ақ мәтінтанулық және деректанулық жұмыстар кеңінен қамтылған. Ізденуші қазақтың діни философының шығармашылығы негізінен әдебиеттанулық, фольклортанулық және тарихи зерттеу парадигмалары аясында қарастырылғанын орынды атап өтеді, ал М.Ж. Көпейұлының шығармашылық мұрасын философиялық тұрғыдан зерттеу еңбектері әлдеқайда аз жүргізілгенін көрсетеді. Аталған ғылыми олқылық диссертация тақырыбының теориялық-әдіснамалық маңызын айқындап, зерттеудің мақсаты мен міндеттерін нақты тұжырымдауға негіз болды.

Жұмыста ойшылдың тұлғалық дүниетанымының қалыптасуына ықпал еткен әлеуметтік-рухани жағдайлар ашып көрсетілген, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының философиялық шығармашылығындағы адам мәселесі терең зерттелген, сондай-ақ дала данышпанының діни идеяларының философиялық негіздері жан-жақты талданған. А.Б. Кельдинованың диссертациясының ғылыми жаңалығы, ең алдымен, зерттеліп отырған тақырыпқа заманауи тұрғыдан қарауымен, Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының діни-этикалық мұрасын философиялық дискурс аясында дербес дүниетанымдық жүйе ретінде тұтастай қарастыруымен айқындалады.

А.Б. Кельдинова тарихи-философиялық әдіснамаға және ұсынылған әдебиеттердің кең ауқымына сүйене отырып, тарихи мен логика бірлігі қағидатын, нақтылық қағидатын, тұтастық қағидатын және өзге де әдістерді қолданды. Аталған қағидаттарды дамытуға Ж.М. Әбділдин жетекшілігімен

қалыптасқан қазақстандық диалектикалық логика мектебінің өкілдері елеулі үлес қосты.

Диссертациялық зерттеу теориялық және практикалық маңызға ие, өйткені оның нәтижелері ғылыми жаңалығымен ерекшеленіп, қазақ философиясының проблемалық өрісін кеңейтуге, сондай-ақ оның әлеуметтік-гуманитарлық ғылымдар кешенімен байланысын нығайтуға және Қазақстандағы қоғамдық трансформацияның заманауи үдерістерін идеологиялық тұрғыдан қамтамасыз етуге ықпал етеді.

Ізденуші қорғауға ұсынған тұжырымдары мазмұнды болып табылады және жоғары сапалық деңгейде негізделген дәлелдемелік базаға сүйенеді. Автор өзінің философиялық құзыреттілігін, заманауи зерттеу әдіснамалық аппаратын меңгергенін және алғашқы дереккөздерді терең білетінін көрсетеді. Диссертациялық жұмыстың барлық бөлімдері өзара ішкі логикалық байланыста болып, бірін-бірі толықтыра отырып, тақырыпты тұтастықта ашады.

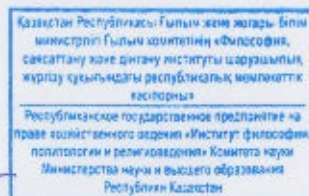
Ізденуші докторантурада оқу барысында және диссертациялық жұмысты жазу үдерісінде жоғары жауапкершілік пен адалдық танытты. Қажетті философиялық әдебиеттерді сын тұрғысынан игеруі, қазақ философиясының бай мазмұнын терең түсінуі, сондай-ақ өткеннің ауқымды философиялық мұрасын қазақ философиясының жаңартылған парадигмасы тұрғысынан қарастыруы мазмұнды әрі терең диссертациялық зерттеу жүргізуге мүмкіндік берді.

А.Б. Кельдинованың диссертациялық жұмысының негізгі ғылыми нәтижелері халықаралық және республикалық ғылыми-практикалық, сондай-ақ ғылыми-теориялық конференцияларда талқыланды. Зерттеу барысында алынған тұжырымдар мен қағидалар отандық және шетелдік ғылыми басылымдарда 12 ғылыми мақала және ұжымдық монографиялардың бөлімдері түрінде жарық көрді. Оның ішінде 1 мақала халықаралық Скопус деректер базасына енгізілген рецензияланатын ғылыми журналда, 7 мақала ҚР ҒЖБМ Ғылым және жоғары білім саласындағы сапаны қамтамасыз ету комитеті ұсынған ғылыми басылымдарда, сондай-ақ 4 ұжымдық монографияның бөлімдері жарияланды.

Айман Бауржановна Кельдинованың «Мәшһүр Жүсіп Көпейұлының философиялық-діни идеялары» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы жоғары ғылыми-теориялық деңгейде орындалып, диссертациялық зерттеулерге қойылатын талаптарға толық сәйкес келеді, ал оның авторы «8D02202 - Философия» білім беру бағдарламасы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алуға лайық.

**Ғылыми кеңесші,
ҚР ҒЖБМ ҒК Философия, саясаттану және
дінтану институтының бас ғылыми қызметкері,
философия ғылымдарының докторы,
қауымдастырылған профессор**

Т. Бай

Барлыбаева Г.Г.

